

GAZETA TRANSILVANIEI.

Anul XLII

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru un a serie garmondu 6 cruceri v. a. Tacs'a timbrala à 30 cr. val. austr. de fia-care publicare.

SOCIETATEA
PETRU MAJURU

Nr. 1.

Joi, 5/17 Ianuariu

1878.

Brasiovu, in 4 Ianuariu st. v. 1878.

Primindu cu inceputulu anului curentu redactiunea acestui diariu, in a carui a colone, de ani patrudiecei, s'au intalnit atati patrioti distinsi, barbati luminati ai poporului romanu, am fostu consciu de marea responsabilitate, de greutatile ce trebuie se intimpine publicistulu romanu, mai cu seama in timpuri si sub impregiurari ca cele actuale. S'arstea inse puindu-me la acestu postu 'mi-am disu: Vei face dupa ale tale poteri totu ce'ti dictéza datori'a de publicistu in patri'a t'a, in mediuloculu poporului teu.

Multe si insemnate schimbari s'au efectuitu in Transilvani'a si Ungari'a dela 1865 încóce, de candu am plecatu pentru prim'a óra in strainatate. Iesi departe de campulu lupteloru politice nationale ale patriei mele, le-amu urmaritu cu celu mai mare interesu, cu incordata atentiune. O profunda dorere m'a cuprinsu inse vediendu ca in luptele aceste neceale connationalii mei au perdutu totu mai multu terenu, pana ce in fine nu mai remase nici urma din acele drepturi si libertati, de cari in 1865 se bucurá inca natiunea nóstra si in a caror'a consolidare vedea fericirea s'a si a patriei!

A mai reveni asup'ra neajunseloru aniloru din urma, a mai resuscitá suferintiele trecutului nu ar' fi consultu in momeutele de faça. Ajunge ca in acesti diece ani poporulu romanu din Transilvani'a si Ungari'a a invetiatu se cunósca mai bine pe adversarii sei, a inceputu se distinga intre acei'a, cari ei voiescu binele si cei ce sub o masca órétare tindu a'lu face instrumentu alu interesseloru sale. Romanii de sub corón'a santului Stefanu nu se mai incredu orbesce nimenui, ei cumpenescu mai seriosu vorbele si faptele si credu a fi in dreptu candu afirmu, ca din erorile politice voluntare séu neevduntare comise dela 1865 încóce, inteligenti'a nóstra romana a invetiatu numai adevéru neres-tornabilu ca: drepturile unui poporu sunt mai lesne a se castigá, decatu a se pastrá si stapani.

Situatiunea de faça nu ne érta se alegemu multu. Respinsi fara crutiare din tóte positiunile vétéiei publice de statu, admisi numai cá apendice alu rasei domnitórije, ne-a mai remasu unu singuru terenu de activitate natiunala, acel'a alu culturai nóstre nationale romanesci.

Pe terenulu culturalu la care inainte de vreme ne indrumau in continuu contrarii nostri politici, trebuie se ne concentramu astadi tóte poterile, aci pe acestu campu, celu mai frumosu alu activitatii ómenesci, trebuie se convenimu si se damu man'a cu totii: preoti, invetiatori, magistrati, advocati, comercianti, proprietari, industriasi s. a. aci trebuie se tienemu bine cumpen'a interesseloru particulare si se nu ertamu cá aceste se fia exploatate in daun'a interesseloru generale de cultura ale poporului romanu. Astfelu numai vomu poté conservá ce mai este de conservatu, fundamentulu culturai natiunale, scólele nóstre sadite si ingrijite cu atat'a sudóre si jertfa.

Legile tieriei garantéze sub anumite conditiuni esistinti'a instituteloru de cultura romanesci, se ne folosimu dér' de avantagele ce ni le mai potu oferi, se veghiamu, pe catu ne érta mecanismulu consti-tutionalu esistentu asupra observarei stricte a loru.

Poporulu romanu intotdeauna loialu si supusu legi, nu a intreprinsu si nu va intreprinde niciodata nimicu contra ei, pe cale neertata, anticons-

titutionala. Reformarea dispositiuniloru legiloru apesatóre pentru noi le asteptamu cu incredere dela timpu, care va luminá inca cu necesitate pe factorii constitutionali ai tieriei despre adevératele interése ale patriei, despre cele reale nu inchipuite.

Speru a dá espressionu numai unei convictiuni generale candu dicu ca romanii dovedescu patriotismulu loru nepreocupatu, caratele loru intentiuni constitutionale si prin aceea, ca cu tóte ca se vedu eschisi de insusi legea municipala si cu deosebire de sistemulu ei virilistu dela o coresponditóre si folositóre participare la afacerile municipieloru, ei totu mai iau parte la luptele din comitate si se facu astfelu indirecte cei mai aprigi aperiatori ai legalitatii.

Mai este inca unu campu largu de activitate pentru poporulu nostru: acel'a alu economiei, dér' acést'a nu se póte cultivá, decatu numai in stricta legatura cu instructiunea poporala. Cea mai buna economia nationala vomu face numai atunci, candu vomu avea cele mai bune institute de cultura. Aci in invetiamentulu nationalu se concentréza tóta forti'a, esistinti'a si venitoriulu poporului romanu din aceste tieri.

Contribuindu din tóte poterile nóstre la des-voltarea invetiamentulu romanescu, care a remasu inca multu inderetu, nu potemu lasá din vedere nici unu momentu datori'a ce ne incumba, de a ne interessá cu de ameruntulu de mersulu afaceriloru interne si externe ale monarchiei nóstre, dela care depinde si bunastarea, ba chiaru viitoriulu patriei nóstre, de-a respandi lumina asupra tuturor evenimenteloru insemnate din lume, ca-ci acést'a este mediuloculu celu mai bunu de a cultivá unu poporu politicesce.

Organulu acést'a de publicitate va aperá in totdeauna ideile liberale-democratice, dela a caror'a realizare depinde multumirea si fericirea popóreloru acestoru tieri, de alta parte va combate tóte tendintiele reactionarie, vina ele din ori-ce parte, cá stricatióse desvoltarii pacinice a patriei nóstre.

Aceste sunt punctele de vedere din cari voi procedu in redigerea diariului. Independentu in tóte privintiele, liberu de ori-ce angagementu, a-fara de acela alu consciintei mele de romanu, voi judecá numai dupa fapte si pretindu de a fi judecatu earasi numai dupa faptele mele.

Convictiunea mea firma inse este, ca ori-catu de mari ar' fi sfortiarile mele, ori-catu de bune ar' fi intentiunile ce le am faça de sant'a cauza pentru care voi se luptu, nu ajunge poterea unui singuru omu, nu aceea aloru diece spre a poté corespunde mariloru recerintie ale timpului de faça. Este necessariu cá se fiu ajutoratu in a mea intrepindere de toti ómenii de bine. Numai intr'o comuna, fratiésca con'ucrare vedu garanti'a inaintarei si a fericirei poporului romanu din Austro-Ungari'a. De aceea invitu pe toti romanii, cati voru consinti cu atitudinea acestui diariu, a con-lucrá in colónele lui, in favorulu culturai si a in-aintarei nóstre nationale. Este timpulu supremu cá se ésa si generatiunea mai noua din reserv'a s'a pe terenulu activitatii publice-politice si literarie.

Dorescu acést'a conlucrare cu atatu mai ver-tosus, cu catu numai pe asta cale credu, ca ne vomu mai poté apropiá de natiunea maghiara dom-nitóre, care va trebui se se convinga totu mai multu despre loialele si patrioticele nóstre intentiuni.

Nu vomu perde niciodata speranti'a intr'o adevérate infratire a natiuniloru conlocitóre, pentru ca nu potemu perde speranti'a in binele si fericirea patriei. Pentru aceea in mediuloculu lupteloru esacerbate ale egoismulu esageratu privatu si natiunala, vomu tiené susu stindartulu pe care sta scrisu: fericirea patriei si a popóreloru sale, caci „pana candu sta stégulu in lupta nu se chiama acelu resboiu biruitu, dér' déca cade stégulu de aci tóte ostile se risipescu si nu mai scie care in catrau merge.“

Aurel Muresianu,
docturu in dreptu.

† Vittorio Emanuele II.

Rari au fostu regii cari se iubésca pe poporu si se fia iubiti de elu atatu de multu cá Victoru Emanuelu, regele Italiei unite. Déca tier'a acést'a prea frumósá si roditóre, déca natiunea italiana este astadi un'a si nedespartita si se póte bucurá de binefacerele libertatii nationale si constitutionale, atunci are de-a o multumii in prim'a linea regelui Victoru Emanuelu, care avea numai unu cugetu, era patrunsu numai de-o simtire, a ceea a unitatii si marirei patriei sale. Elu era in-ainte de tóte italianu si apoi rege, elu traiá numai pentru poporulu seu ear' niciodata nu cerea cá acést'a se se indrepte dupa elu. Desinteressarea s'a in folosulu unitatii si a fericirei Italiei mergea asia departe, incatu era gat'a a jertfi in fiacare momentu chiaru interesele dinastiei sale interesse-loru patriei. Unde potea facea bine, era sinceru, dreptu, cavalerescu faça de toti supusii sei, era curagiosu si avea o anima buna. Aceste rare in-susiri 'lu facura placutu la toti si poporulu 'lu numea regele „galantuomo.“ Victoru Emanuilu avea incredere in steau'a, care ia lucitu destulu de prietinosu tóta viét'a s'a, convictiunea lui era, ca Itali'a trebuie se devina mare si puternica prin concursulu seu si elu lucrá fora prejuditiu, fora siovaire pentru realizarea acestei mari idei.

Nascutu in 14 Martie 1820, elu erá de 29 ani, candu sub cele mai grele impregiurari, dupace tatalu seu Carolu Albert a trebuitu se abdica in urm'a desastrului dela Novara, unde a fostu in-vinsu de renumitul maresialu austriacu Radetzky, s'a suitu pe tronulu micului regatu alu Sardiniei. Atunci in situatiunea cea mai critica ia succesu a castigá prin energie'a s'a atitudine faça cu victoriosulu belliduce austriacu conditiuni de pace mai favorabile si a asigurá in modulu acést'a independinti'a micului seu regatu, cu tóte ca Austri'a pretindea dela Sardinia séu Piémontu cá se casseze constitutiunea esistenta si se intre in relatiuni strense de vasallitate cu dens'a.

Incuragiatu de primulu acestu succesu regele Victoru Emanuelu nu numai ca nu a suprimatu drepturile si libertatile poporului seu, dér' a cautatu inca a le inmulti si a le ameliorá prin multu noue si folositóre reforme. Pentru acést'a inse ei trebuia unu omu intieleptu, energicu si desinteres-satu, care se'si iubésca patri'a inainte de tóte. L'a aflatu in persón'a marelui Cavour. Cunoscundu ta-lentele extraordinarie si patriotismulu luminatu alu acestui barbatu de statu l'a chiamatu la guvernulu si cu-o rara abnegatiune de sine ia datu totu ajuto-riulu si tóta increderea, ce numai poté dá unu rege ministrului seu. Cavour a pusu astfelu temelie la viétóri'a Italia unita. Elu si regele seu a sciutu se intrebuintieze extraordinari'a ocaziune, ce s'a datu micului Piémontu de a'si castigá unu puternicu protectoru si aliatu si de a intrá in consiliulu mariloru poteri europene. Regatulu piémontesu a participatu adeca la resbelulu din Crimé'a, tramitiendu 15,000 ómeni cá se lupte alaturi cu Françi'a si Angli'a contra Russiei. Victoru Emanuilu si Cavour au cutezatu si — au castigatu,

ca-ci la finitulu acelu mare resbelu Piemontele a fostu admisu pentru prim'a óra in consiliulu mariloru poderi, si Cavour a siediutu si a avutu votu decisivu la m'és'a verde a congressului din Parisu. Acolo a subscrisu si densulu impreuna cu ceilalti plenipotentiatii actele memorabile, prin care s'a garantatu autonomi'a principatelor romane dunarene si libertatea guriloru Dunarii.

Cooperatiunea regatului piemontesu in Crime'a a preparatu aliati'a franco-italiana si resbelulu dela 1859, care s'a finitu cu luarea Lombardiei dela Austri'a si cu incorporarea de catra Sardinia. De aci incolo a reportatu regele Victoru Emanuilu succesu dupa succesu. Elu nu s'a sfiutu a dá man'a, desi la inceputu nu pe fa'cia, cu marele republicanu si revolutionariu Garibaldi, numai cá se póta ajunge mai iute la tienti'a ce 'si-a pus'o. Piemontesii au luatn un'a dupa alt'a Toscan'a, Parm'a, Moden'a, parte mare din statele papale, in fine regatulu Sicilielor si in Martie 1861 Victoru Emanuilu s'a proclamatu de rege alu Italiei. Poporulu italianu a salutatu pe noulu rege savoyardu pretutinden'i cu bucuria si entusiasmu, ca-ci elu le aducea ide'a nationala si libertatile constitutionale in loculu unei nesuferite reactiuni de care era bantuite tierile italiene dela 1848 incóce. Victoru Emanuilu 'si stramuta resiedinti'a dela Turinu la Florenti'a. Inca unu pasu pana la Rom'a si unitatea nationala erá completa. Der' acestu pasu se pareu celu mai greu. Influenti'a Franciei si a Austriei erá inca mare si ambele state protegeau domni'a lumésca a papei. Veneti'a erá inca sub domni'a austriaca si Napoleonu III veghiá asupra statului papalu, é' noulu rege alu Italiei facea inca parte dintre cei escoscomunicati de capulu bisericeii catholice. Constellatiunea politica inse veni intru ajutoriu norocosului rege „galantuomo“. Alianti'a cu Rnssi'a in resbelulu din 1866 a redatu Italiei, cu tóte ca a fostu biruita pe mare si pe uscatu de catra Austri'a, regatulu Venetiei, „margaritariulu“ provincielor austriace. Nu multu dupa ac'est'a la 1870 Itali'a s'a profitatu cá si Russi'a de invingerea Prusso-Germaniei la Sedan asup'r'a aliatiului seu de odinióra, si a ocupatu Rom'a. Pap'a Piu IX-lea s'a retrasu in Vaticanu si Victoru Emanuelu si-a facutu intrarea in Quirinalu. Aci in vechi'a cetate a cesariloru romani 'si-a datu sufletulu in urm'a unei bóle scurte. Itali'a intréga jelesce adéncu la mormentulu iubitului seu domnitoriu, a celui mai poporaru dintre tóte capetele incoronate, a „regelui-democratu“. Perderea lui este mare si neasteptata pentru Itali'a. Gravitatea ei se simte si mai multu in momentele serióse de fa'cia, candu luptele esacerbate interióre ale partiteloru si situatiunea creata prin marele resbelu orientálu ar' fi pretinsu inca multu dela poterea vigorósa, dela patriotismulu si precautiunea neuitatului rege. Ceeace nu ia mai fostu datu de a seversi spre consolidarea interióra a regatului unitu póte va esecutá in curundu fiulu lui Umberto, care indatu dupa mórtea s'a a fostu proclamatu de rege alu Italiei si care a afirmatu in fa'ci'a tierii, ca va pastrá cu scumpetate institutiunile libere ale tierii.

„Gratulatiune de anulu nou primului ministru Tisza.“

Diurnalulu maghiaru „Közvélemény“ („Opiniunea publica“) din Pest'a in numerulu seu dela 7 Ianuariu a. c. comunica o gratulatiune de anulu nou la adres'a primului ministru Tisza, despre care ne vine si noue a luá o scurta notiita numai cá se damu si publiculu romanu ocaziune se véda, catu de pu'cinu magulitória póte se fia ac'ésta gratulatiune pentru unu primu-ministru, care pe timpulu, candu erá capu de opozitiune, erá gat'a a tramite pe romani la Bucuresci, si traia in desiért'a credinti'a, ca indatu ce va ajunge la potere, pe poporulu maghiaru 'lu va implé de fericiure pana dupa urechi. Inse ca credinti'a de atunci a dlui Tisza i'a fostu mai mare de cumu i este potinti'a astadi, candu se afla la potere, se póte vedé din gratulatiunea de mai josu, unde intre multe altele se dice la adres'a d-sale :

„Déca dt'a, dle primu-ministru alu Ungariei, n'ai fi caletoritu de serbatoru la Berlinu, cá se vedi pe unu membru iubitu alu familiei dtale, ci ai fi datu róta prin tíera in cerculu celu mare alu familiei nationali, a carei sórte acumu de trei ani este depusa in manile „energice“ ale dtale, atunci ai fi veduutu o stare de lucruri instructiva, desi deprimatória, pe carea in daru ai cautat'o in capital'a Germaniei. Ai fi veduutu miseri'a, pustiulu si ruin'a, pe cari guvernamentulu dtale le-a adusu asupra Ungariei. Ai fi veduutu pe agricultori cumu 'si iau traist'a in spate, bat'a in mana si pléca in lume, cumu seraci'a s'a

incuibatu in casele avutiloru; ai fi veduutu apoi pe maiestri despoiatu prin esecutorii de dare de tóte instrumentele, cu cari 'si agonisau pana de tóte dilele, si in fine ai fi auditu blastemele ce se descarca asupra politiceii dtale. . .

Ai d-ta, dle primu-ministru, ómeni cari se-ti spuaa, ca pe la sate se vendu pentru dare lucrurile din casa, asternutulu din paiu si imbracamintea tieranului si a copiiloru sei, dér' fiindu ca tóte aceste se vendu cu unu pretiu de batjocura, nu se acoperu din acestu pretiu nici spesele esecutiunei? Sei d-ta, ca nu numai vac'a cu lapte din gur'a copiiloru si boulu din jugu, ci chiaru realitati intregi se batu la toba pentru dare?

Si óre in Berlinu facutu-te-a cineva atentu la ajunulu anului nou, ca din pretiulu o'e se scóte din vendiarea lucruriloru neapertu necesarie ale cetatiúnului se va mai poté tiené vr'o cativa ani o armata de 800 mii, inse deficitulu, care a mai crescutu cu 30 milióne, nu se va poté sterge, patri'a si natiunea nu va poté se traiesca si infloresca sub ori-ce impregiurari, cumu diceai d-ta odata.“

De pe campulu de resbelu.

(Corresp. par. t. a „Gaz. Trans.“)

Verbiti'a, 10 Dec. st. v. 1877.

. . . . Inamiculu este distrusu. O parte din armata'nóstra s'a intorsu in tíera inca de eri, restulu va remané aci in Bulgari'a pana la o definitiva hotarire. De trei dile am parasitu Plevn'a si me aflu in Verbiti'a. Cuartirulu generalu romanu va plecá in cateva dile de aci la Lom-Palanka, unde se va stabili. De aci apoi armata romana va operá contra Vidinului, déca pana la ajungerea nóstra acolo diplomati'a nu va luá cumva o directiune mai spre pace.

Trupele sunt pornite deja de 4 dile spre Rahov'a si Vidinu, noi inse din cauza, ca zapad'a ne-a apucatu aci, mai adastamu pana pe luni cá se se mai faca pirte, cá se potemu porni totu trenulu. Zapad'a care cade dí si nópte de 4 dile este pana la briu. Viscolulu si gerulu este asiá de teribilu, incatu moru ómenii si vitele in drumu.

Sermanii prisionieri turci, a caror'a sórte fú atatu de cruda, moru in modu spaimantatoriu de frigu si fóme fora de a li se poté dá ajutoriu. Dela Plevn'a si pana la Nicopoli, pe unde trupele nóstre ii escortéza, cadavrele loru au baricadatu drumulu. Caus'a este, ca sunt goli sermanii si flamandi si pu'cini din ei ajungu la prim'a statiune, unde li se póte dá hrana si adopostu. Mai nu credu, ca jumetate din ei potu ajunge la loculu destinatiunei. Miseria completa! Déca a-ti poté vedé ac'est'a miseria, apoi de siguru ca v'ati formá cu totulu alte idei de omenire. Acei'a, cari au scapatu de glóntie si potu dice: „Dómne ajuta!“ moru acuma de fóme si de geru. Cu unu cuventu, cá se ve poteti imaginá trist'a ac'est'a situatiune, ve spunu, ca retragerea lui Napoleonu peste Berezin'a si trecerea lui Bourbonaki peste Alpi in Elveti'a abia a avutu momente mai infioratórie cá acele, cari se desvólta inaintea ochiloru nostri. Pe unu arapu gentilu in feliiulu seu l'amu redicatu din zapada si redandu-i viéti'a, 'lu tienu la mine cá servitoriu. L'am imbracatu si 'mi este fórtre recunosculatoriu, incatu nu credu ca se va mai deslupi de mine. . . Cu alta ocaziune mai multe.

M. S. Domnitoriulu a adressatu dlui ministru alu cultelor si instructiunei publice urmatóri'a scrisóre :

Domnule ministru !

Amintirea sacrificieloru, ce armata si natiunea au facutu si facu in cursulu acestui resbelu pentru a consolidá vechi'a temelii a independentiei scumpei nóstre patrie, nu trebuie nici odata se péra din mintea si din sufletulu generatiunei nóstre si a celoru ce ne voru urmá. Dorinti'a Mea este, cá dupa terminarea luptei ce am intreprinsu, ministriulu, in capulu carui'a te afli, se ingrijésca a se publicá o istoria a acestui resbelu, care, respandinduse in poporu, sa arate tuturoru devotamentulu fora margini, jertfele eroice, pe cari tiér'a si óstea le-au desfasiuratu spre a asiguré bunulu celu mai scumpu pentru natiunile, cari au vointi'a si poterea de a trai, Neatarnarea.

Spre acestu sfersitu Eu punu la dispositiunea ministriului instructiunei publice sum'a de 5000 lei noui, care se va oferu cá premiulu celei mai bune scrieri populare de acestufeliu de o comissiune competenta, ce se va numi si dupa unu anume programu; ér' oper'a premiata se va adopá in scólele nóstre publice, pentru-cá tenerimea se afie intr'ens'a frumóse invetiáminte, nobile si patriotice esemple.

Bucuresci, 29 Decembre v. 1877.

CAROLU.

Din comitatulu Solnocu-Doboc'a, 29 Dec. 1877.

(Cumú stamú, cumú ne aflamú? alegerea membriloru municipalu, restauratiunea, arrestarea romaniiloru, confiscarea bibliotecii societati de lectura Sincaiane, urmáritele si impressiunea dupa caderea Plevnei!) — Respunsulu la întrebári ar' poté

fi scurtu, cá se esprime totulu „numai bine n u“; inse fiind-ca nu apartienemu consortiului pessimistiloru desperati, nici optimistiloru aventuriosi ne vomu încercá a face o icóna modesta despre relatiunile nóstre cu preferenti'a politice, si altele din cele indicate. Premitu inse, ca publiculu romanu, dedatu odinióra se audia despre activitatea nóstra si suferintiele poporului romanu, se nu alunece a crede din caus'a tacerei nóstre indelungate, ca dóra noi neamu retrasu de pre aren'a luptelor, si ca amu sacrificatu prin letargia si apathia interesele nationali ale poporului romanu; din contra, se fia convinsu, ca tacerea nóstra a fostu precalculata, cá se lasamu terenu liberu adversariiloru nostri politici, cá se'si póta juca cari neconturbati pana la saturatu, cá asia se se desteepe despre o parte si cei orbi dintre ai nostri, cari mai ambla cu doi bani in trei pungi, despre alta se se convinga si temerariu adversari, ca ei nu voru mai poté folosi poporulu romanu de instrumentu orbu, dupa ce pocalulu amaratiuniloru s'au implutu prin tutoratulu volnicu si violentu, si prin procedur'a necorecta de a ignorá de totu pre acelu factoru romanescu, care numera $\frac{3}{4}$ parti din locuitorii, posedé inca $\frac{3}{5}$ parti din teritoriulu acestui comitatu cu 210.000 suflete, si care adi numeradarulu domnului-mai multi inteligenti independenti in loculu pretorialu Desiu, si in giurulu lui.

De presentu stamú sub impressiun a restauratiunei municipale, alegerile membriloru representantiei comitatului, si ale functionariiloru pentru administratiunea politica, care tocma decurge. Comitatu acestu dupa prescrierile legei numera 422 de membrii, seu reprezentanti municipali. Dintre cari 211 cu votu virilu, si 211 alesu. — dintre virilisti avemu numai 17, ni era déra in interessu cá se putemu fi reprezentati macaru prin membri alesu in representati'a municipala. — Maghiarii inse, cá se ne faca deplinu impotentu, séu cá dupa dorintiele lor si inviatiunile superiori se ne stérge de totu din numerulu celoru vii intru folosirea drepturiloru politice, tienura conferintie preste conferintie, facura la planuri, cá prin poporulu romanu se se aléga esclusivu maghiari pentru represensantia, — pardonu! ei ne oferira prea gratiosu si noue vreo 25 de membri romani dupa chipulu lor, tiparira pentru flacare cercu alegatoriu siedule galbine, si acele ex officio le distribuira de timpuriu si alegatoriloru romani.

Inainte de alegeri inse compusera asia cercurile de alegere, cá comunele curatu romane cu unu numeru mai mare de alegatori se intreprinda calatorii in departare si pana la 20 de chilometri firesce desculti si cu straiti'a gola, ca darea cea mare, si impositiele cele grele le au golitu straiti'a si iau descultiatu, — déca ve trebuie dovedi? intrebati pre pelarii din Desiu, cate parecui de opinci vendu la terguri, séu uitative la facerea drumuriloru, cati lucra in tempuri reci, si ghiatiose incaltiati? asia d. e. comuna Chiestu fú intrunita cu Ocn'a Desiului, éra Mogogia cu Re-teagu. etc.

Fa'cia cu aceste procederi iloiale, si injuste, inteligenti'a romana 'si imparti siedulele albe, caracterisatóre de pace, buna intielegere, ecuitate, si dreptate, numai in dilele din urma cu o intielá electrica; Lauda inteligentiiei din afara, ca aceste siedule le dedura in schimbu cu cele galbine alegatoriloru romani, incatu le au iertatu tempulu.

Resultatulu a fostu — pre langa tóta presiunea oficiosa, — ca numerulu membriloru alesu cu alu virilistiloru trecu preste 100, — poporulu condusu de inteligenti'a mersé flamendu, si descultiu, déra cu voia, si anima romana la urna, — incatu pe fabricantii sieduleloru galbine era sei cuprindia frigurile de a patr'a di! cari de comunu dureza cate unu anu intregu. Atragemu asupra acestui punctu atentiunea d. Petru Muresiauu esprimendune fa'cia cu observatiunile s'ale din Nr. 87 alu Gazetei regretulu, ca in Becleanu a lipsitu ori-ce conducere din pa'tea romaniloru, cu tóte ca si acolo li s'au tramisu siedule albe.

Adversarii poporului romanu inse iute se reculesara, si ei dispuendu de poterea oficiosa, discretionaria, cautara mai antaiu in persóna d. Iosifu Pred'a et compania cate unu romanu servilu, cari insii se reclameze in contra alegeriloru din cercurile curatu romane. Pe temeiulu acestoru reclamatii si fara motive inca nimicira alegerile in trei cercuru cu 22 alesu si suspensera verificarea celoru 12 alesu, cu totulu 34. cu scopu numai cá se-i impedece de a participá la restauratiunea si alegerea functionariiloru. Ac'est'a procedere a comissiunei verificatorie, si revediatórie scandalisá din punctulu legalitatiu chiaru si pe unii maghiari,

ntre cari d. advocatu Lészai László cerundu des-
licre făcū propunerea, se se depuna actele spre
tractare. Aceasta propunere bine motivată fū
sprijinita de d. Andreiu Manu si alti dintre ro-
mani, d'ér' făcā cu maioritātea prepotenta fara
efectu, — si asia se decretā o alegere noua in
acele cercuri, in cari nouii judi processuali maghiari
toru încercā tote spre a impedečā alegerile ro-
maniloru. Vederemo! Speramu inse, ca poporulu
romanu si cu acēsta ocaziune va fi la culmea
chiamarei sale, si nu se va lāsa a fi sedusu, nici
prin promisiuni nici prin intimidari.

Făcā cu alegerile funcionariloru inteliginti'a
locale din Desiu representata prin d. Gabr. Manu
A. Munteanu, si M. Bohatielu recerçā in preser'a
alegeriloru in 26 Dec. pre d. comite supremu bar.
Desideriu Bánffy, că se fia la candidare si alegeri
ecuitabilu si cu consideratiune si la romani, ac-
centuāndu, ca romanii pe teritoriulu comitatului
formēza unu factoru prea insemnatu din ori care
punctu de vedere si care nu se pōte ignorā fara
a lovi in interesele generali ale poporulu ro-
manu, — si predandu-i unu conspectu alu romani-
loru calificati dadū spressiune dorintiei, că dintre
7 judi processuali se se candideze si se se alegea
macaru doi insi, aceast'a o sperēdia cu atatu mai
multu, ca-ci înainte cu 6 ani sub presiudu d.
Carol Torma inca s'au alesu 3 insi, — pofтира
totodata numitii representanti, că langa fiacare jude
processualu maghiaru se se alegea cate unu ad-
junctu romanu, că subjude, — afara de alte posturi
in gremiu. — D. comite supremu respuse la
aceste francu, si categoricu fara siovaire, ca fac-
tori de nationalitate romana nu recunose, si ca
posturi de judi processuali nu pōte deferi romani-
loru, — promise inse in gremiu postulu de pre-
siedinte la sedria orfanala, unu postu de assessoru
a aceeasi, si de doi vicenotari — éra din afara
unu singuru postu de adjunctu. Ce a promis d.
comite supremu a si efectuitu si aceste posturi
se deferira romaniloru.

Trecundu in catuva la persōne d. comite su-
premu făcū cunoscutu, ca pentru cerculu Lapu-
siului ung. va candidā de jude processualu pe
Gyárfás Ferencz — comisariu catastralu. La a-
cēst'a i se respuse si i se impartasi dorint'a, că
dupa ce dela an. 1867 acelu cercu a fostu ad-
ministratu totu numai de judi processuali maghiari,
era — acēst'a prin reau'a administratiune, impilari
si defraudari — cu esceptiune carora se cuvine
— au adusu poporulu la sapa de lemn, ar' fi
consultu si ecuitabile, că se se ofereze administra-
tiunea acestui cercu unui romanu că A. Medanu
etc. obiectanduse in contra lui Gyárfás, ca pe
langa tōta calificarea s'a scientifica elu a datu
probe invederate că tutoru comitatensu despre ne-
capacitatea s'a si pentru unu asemenea postu in
sistem'a domnitoria. D. comite supremu reflecta,
ca tocma pentru aceea se va alege Simionu Cor-
poceanu langa Gyárfás, — că cēla se luere si
pentru sief, éra de Gy. are lipsa acolo si din
alte puncte de vedere! amu intielesu, si intielesu
gemu, dupa cumu credemu, ca spre a impedečā
desvoltarea simtiului natioualu romanu, — spre
aperarea intereseloru pure maghiare făcā cu ro-
manii? etc. Alegerea funcionariloru d'ér' se re-
alistā si efectuā dupa voi'a d. siefu. Dorimu că
d. comite supremu se nu fia insielatu in sperantiele
avute făcā cu calificarea celoru alesu; dorimu
că d. comite supremu sei succēda a costringe si
pre vice-comitele realesu Szavadi se observe órele
oficiose, se nu fia siliti possessorii cei mari cu
tieranii serentoci de o potriwa a asteptā afara in
frigu sosirea d. vice-comite la cancelaria; dorimu
sei succēda a costringe personalulu respective pe
d. vice-comite, că plansorile poporulu seracu se le-
je la protocolu, si se nui indrepte la advocati;
dorimu că cu totii se luere cu acea deferentia si
diligentia laudabila că insusi d. comite supremu!

In contra candidarei facute de comisiune d.
advocatu Gregoriu Stetiu dupa ce a premisu unele
motive bine alese făcū urmatori'a propunere: „Con-
gregatiunea comitatensa se pronuntia protocolarminte, ca comi-
siunea candidatōria nici dorintiele
concurrentiloru nici opiniunea pu-
blica nu au respectat'o sica modulu
candidarei nu coresponde asteptā-
riloru motivate ale congregatiunei
representative.“ Acēst'a propunere o com-
batara doi maghiari, si o sustienura si sprijinira
d. adv. Andreiu Medanu, A. Munteanu, G. Manu
si Lad. Esztegar armenu. La votare maioritātea
o respinse, d'ér' ea a trecutulu la protocollu că
testimoniu pentru viitoriu.

Conversatiunea dloru supranumiti cu d. co-
mite supremu trecū si la alte cauze delicate po-
litice, intre altele i se atrasē atentiunea dlui co-
mite supremu asupra arestariloru unoru docenti si
altoru romani inocenti incriminati de turburatori,
si emisari, precumu din investigatiunile decurse
s'a si comprobatu. Aceasta procedere se stigmati-
sā de iloiala, necorecta făcā cu poporulu romanu
atatu de iubitoriu de pace, liniste, si atatu de rab-
datoriu, observanduse, ca ar' fi mai consultu a de-
laturā irritatiunea, decatu a-o provocā etc. La
tōte aceste d. comite supremu a reflectatu, că asia
crede si dsa, ba i-a spus'o si respectivulu jude pro-
cessualu, că incarceratul Atanasiu Giurgiu docentu
in Strimbu aru fi inocentu, si ca deja e si pusu pe
picioru liberu, d'ér' regimulu nu pōte suferi faime
despre posibil'a intrare a rusiloru in tiéra. Apoi
trecū la motivulu ca si societatea teologiloru din
Gherl'a a facutu si tramisu adresele la Cernautiu
(la societatea Arborosa?) si asia au fostu siliti a
tramite unu comisariu investigatoriu si la Gherl'a,
care dupa cumu scimu a si confiscatu biblioteca
societatii Sincaiane a teologiloru de acolo. Mai
aduse d. comite supremu si alte casuri inainte,
speciale dela Coasiu etc. — candu adeca se aduna
doi, trei insi intro carciuna si vorbescu despre ce
au auditu dela cutare si cutare s. a.

Cu privire la aceste relatiuni delicate politice
intrebamu, ce dauna pōte fi pentru statulu ma-
ghiaru, séu pentru monachi'a, déca poporulu ro-
manu inca e incunosciintiatu — mai multu prin
maghiari decatu prin carturari romani — că in
Orientu curge unu resbelu infricosiatu intre rusi,
romani, si intre turci? Maghiarii au fostu cei
d'antei, cari au bucinatu printre poporulu romanu,
ca fratii loru turci au batutu, si au sfermatu ar-
mat'a aliata chrestina russo-romana la Plevn'a, si
adi maine va fi vaiu si de romanii de aici. Si
óre in Lapusiulu ung., Reteagu, Bechleanu, Desiu
etc., pe unde sunt tērguri de tiéra si de septemana,
nu maghiarii au politisatu totu numai despre res-
belu? Apoi déca unu bietu de romanu spariatu
de cele ce a auditu dela maghiari despre Plevn'a
a mai intrebatu si pe preotulu si docentele din
satu: ca ce dice si Gazet'a? dreptu este ca turcii
sunt frati cu maghiarii si acēst'a cu ceia? si
dreptu e ca turcii au sfermatu pe rusi si romani
la Plevn'a? — E crima politica in contra statului
déca i se comunica si poporului cate o veste din
„Gazeta“ si „Telegraphu“?

Si déca maghiarii au provocatu atentiunea po-
porulu romanu la resbelulu ce decurge, ce ve
mirati acuma, ca in tote comunele dela copii de
7 ani pana la septuagenari cu totii sciu, ca dieu
e adeveratu, ca rusii si romanii au cuprinsu
Plevn'a si au prinsu pe Osman-pasi'a cu toti
turcii, incatu din taber'a paganiloru cu semiluna
nici unu turcu n'a scapatu? Ce ve mirati, déca
poporulu chrestinu romanu face la cruci si matanii
de bucuria, si din multiamita catra Dumnedieulu
chrestiniloru, ca a daruitu ajutoriulu seu si biru-
intia asupra barbariloru turci! déca reprezentantii
regimulu au doritu a priori a astupā gur'a po-
porulu romanu se nu vorbēsa despre intemplantile
din Orientu, trebuiā se inchidia pe toti maghiarii,
cari au vorbitu printre poporulu romanu despre
resboiulu orientalu, si numai dupa aceea se ié pe
romani la respundere. Altcum prefaca acuma in-
tregu teritoriulu comitatului intr'unu singuru a-
restu, séu macaru redice o temnitia, fia si de
nuiete, catu palatulu de espositiune dela Vien'a séu
Filadelfia, se pōta infundā in ea celu pucinu
100.000 de romani, cari implōra sér'a si dimineti'a
ajutoriulu si invingerea armeloru chrestine asupra
celoru pagane! — Déca inse veti ignorā astfelu
de vorbiri va remanē totulu in liniste, ca-ci in
urma voru tacē cu totii!

Argus.

Diverse.

(„Reuniunea femeiloru romane
din Brasiovu“) arangēza in 14/26 Ianuariu
1878 in „sal'a Redutei“ de aci unu balu in fa-
vorulu fondulu pentru ajutorarea fetitiloru serace.
De órece scopulu ce-lu urmăresce acēsta Reuniune,
este, că, marindu-si fondulu se infintieze si aju-
tozeze catu se pōte mai multe scōle, in care fe-
titiile romane serace se pōta primi o crescere si
o instructiune rationala romana, avemu tōta sper-
anti'a, ca publiculu romanu va dá unu sprijinu
caldurosu acestui institutu filantropicu: Brasiovu,
25 Decembre 1877. Comitetulu arangiatoriu: Dr.
P. Cioranu, Iul. Filipescu, I. Munteanu
St. Mihalovicu.*)

*) Oferte binevoitoare se primescu de Iul. Filipescu
professoru si se voru publicā in „Gazet'a Transilvaniei“.

— (Mórtea lui Victoru Emanuelu)
fiindu notificata guvernulu romanu ministrulu de
esterne Cogalniceanu s'a grabita a tramite baronu-
lui de Fav'a, agentu diplomaticu si consulu gene-
ralu alu Italiei următoarea scrisóre: „Domnule
agentu! C'unu simtiu profundu de dorere amu
primitu trist'a novela a mórtei Maj. Sale regelui
Victoru Emanuelu. Perderea acēst'a nu lovescu
numai Itali'a, care plange in elu pe regele seu prea
iubit, ci pe intrég'a Earopa, care lu admirā si' lu
respecta că pe unu modelu alu celoru mai inalte
virtuti nationale, si cu deosebire pe poporulu ro-
manu, caruia, de multu, ei placea a considerā si
a venerā in elu pe binefacatoriulu seu si pe poter-
niculu garantu alu esistintiei sale politice. Venu
in numele guvernulu romanu a presentā guvernu-
lui italianu, in persōn'a D-vōstre, expressiunea in-
tristarei universale produsa in Romani'a prin ac-
cēst'a nenorocire atatu de neprevēdiuta, prin mórtea
acēst'a prematura, si a ve cere permissiunea de a
asociā doliului Italiei scaldate in lacrimi regretele
dorerōse ale bunei sale sorori, Romani'a. Primiti
s. c. l. — Cogalniceanu.“

— (Cumutrătēza romanii per a-
nitii?) Dupa catu scimu noi, atatu ranitii romani,
catu si cei russesci sunt cautati in ambulantiile si
in spitalele din Romani'a cu-o rara ingrigire si
conscientiositate. Ranitii oficeri russi spre esemplu
nu mai sciu cumu se multumēsa de escelent'a
cautare ce-o intimpina la romani. Este cunoscutu
de alta parte, ca damele romane, conduse de M.
S. Dóm'a, cu cea mai mare promptitudine au ofer-
ritu servitiile loru pentru ingrijirea ranitiloru. Cu
tōte aceste éca ce scrie unu corespondentu specialu
alu turcomanulu „Pester Lloyd“ din Bucuresci:
„Trenurile lungi, cari sosescu pe fi care di cu
raniti russi, mare parte inse si romani, abia potu
escitā curiositatea poporatiunei. Se nu credeti, ca
ómenii p'aci 'si arata compatimirea prin vorbe si
fapte că in alte tieri, unde se intrece unulu pe
altulu, de a aduce unu micu servitiu celoru ce au
fostu raniti in lupta pentru onōrea si independen-
ti'a tierii. Lumea se uita la trenurile sanitare
numai că la ceva extraordinariu. Pe raniti ii dau
apoi josu din vagōne, d'ér' nu se gasesce nimenea,
care se dé macaru unu paharu de apa celoru ce
sufaru sub ranele loru cumplite. Adeveratu, ca fie-
care a contribuitu cvasi in favorulu ranitiloru si
ca liberalitatea este o virtute, care caracterisēza
natiunea, d'ér' mai multu se nu ceri dela valachu
se nu astepti dela elu, mai cu séma că se'si ésa
din pasiu, se se derangeze in órecare modu.“ —
Princes'a Elisabet'a a premersu cu esemplulu intru
cautarea ranitiloru, d'ér' afara de cateva dame din
aristocratia nu a mai urmat'o nici un'a nicairi
s. c. l.“ — Reau'a tendintia a scriitoriului, care
nu mai scie cumu se vorbēsa si de reu asupra
romaniloru, se cunōsce din asertiunea cutesatōria,
ca poporatiunea romana nu ar' intimpinā pe ra-
nitii proprii nici macaru c'unu paharu de apa. Sei
spuna conationalii sei, nemti séu jidani ce voru fi,
ca óre cumu vine, ca ei nu au moritu de fōme in
tiér'a, in care 'si-au luatú refugiu cu strait'a gōla.
Negresitu ca numai liberalitatea cea mare a po-
porulu romanu, pe care trebuie ca a simtit'o si
corespondintele, ca-ci altfelu cu greu ar' laud'a o.
a facutu acēst'a minune. D'ér' liberalitatea făcā
de strainulu golau si flinandu se numesce in tōta
lumea ospitalitate. Nici unu calatoriu prin Roma-
ni'a nu a potutu se nu recunōsca, ca romanii po-
sedu inca in mare gradu virtutea ospitalitaii. Si
prin ce semnu exterioru se manifesta mai antaiu
acēst'a virtute rara in dilele nōstre, déca nu prin
oferirea unui paharu de apa calatoriului obositu si
setosu? Astadi inca se observa in Romani'a datin'a
generală de a presentā óspelui ce vine indata dul-
cetiuri si apa rece séu érn'a mai cu séma tiuica
(rachiū) si cafea négra c'unu ciubucu séu cu-o
sugara. Cumu s'ar' poté d'ér' crede, ca in ca-
pital'a unei tieri cá acēst'a se nu se afle nici
unulu, care se dé bietiloru raniti, ce sosescu la
garele diferite, macaru unu paharu de apa?

— (Decorarea regimentulu 13.)
Cetimu in „Dorobantiulu“: Astadi 31 Dec. v.
pe la órele 10 1/2 de di Mari'a S'a, — in conjuratu
de cas'a-i civila si militara, de dnii ministrii si de
mai multi oficeri superiori si inferiori din garni-
sōna, — a primitu in sal'a Tronului dra-
pelulu bravulu regimentu alu 13, compusu din
dorobanti de Iassi si Vaslui, din cari doue plutōne
insočiau drapelulu chiaru in sal'a tronului. Mari'a
S'a a decoratu drapelulu cu „Stéu'a Romaniei“,
precumu si pe unii sergenti si soldati, laudandu-le
bravur'a si urandu-le petrecere buna pe la cami-
nuri. Detasiamentulu cu drapelulu se dete apoi

